

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

П. К. БЕЧКО, кандидат економічних наук
К. О. КУЛИК, аспірант

Проаналізовано дискусійні проблеми та доцільність застосування фінансового оздоровлення у сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: фінансове оздоровлення, банкрутство, сільськогосподарські підприємства, внутрішні фінансові джерела, зовнішні фінансові джерела.

За сучасних умов господарювання діяльність сільськогосподарських підприємств супроводжується різними кризовими ситуаціями, які часто призводять до їх банкрутства. Банкрутство окремого суб'єкта господарювання має суттєві негативні наслідки як для самого підприємства, так і для аграрної галузі та економіки країни в цілому.

Банкрутство означає неспроможність підприємства задовольнити вимоги кредиторів, здійснювати обов'язкові платежі в бюджет. Така ситуація виникає, за умов, коли зобов'язання перевищують майно підприємства [1]. Кількість сільськогосподарських підприємств, яким загрожує банкрутство, зростає. У зв'язку з цим виникає необхідність постійного оздоровлення підприємств.

Значний внесок у висвітлення питань, пов'язаних з фінансовим оздоровленням сільськогосподарських підприємств висвітлені у працях таких вітчизняних і зарубіжних авторів як М. Аїстова, Є. Андрушак, О. Антонова, Е. Архипчук, І. Бланк, І. Булев. У їхніх працях висвітлено організаційні, правові, економічні засади реалізації цих процедур; визначено етапи їх упровадження, сутність і зміст кожної зі стадій; охарактеризовано джерела фінансування для відновлення платоспроможності компаній та особливості управління цими процесами.

Методика дослідження. Методичною базою дослідження слугували розробки українських науковців, матеріали періодичних видань і нормативно-правові акти з питань фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств.

Результати досліджень. Фінансове оздоровлення підприємства — це комплекс послідовних взаємозв'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного та соціального характеру, спрямованих на виведення суб'єкта господарювання з кризи і відновлення або досягнення ним прибутковості й конкурентоспроможності.

Поняття “фінансове оздоровлення” має багаторівневу сутність, тому в процесі суспільно-економічного розвитку слід враховувати зміни, які вплинули на розширення, збагачення та поглиблення даної категорії для уточнення її теоретичного трактування.

Також можна сформулювати визначення, що фінансове оздоровлення — це сукупність заходів, направлених на забезпечення покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, відновлення або підвищення рівня ліквідності та

платоспроможності, скорочення всіх видів заборгованостей, поліпшення структури оборотного капіталу та формування фондів ресурсів, необхідних для проведення оздоровчих заходів виробничо-технічного, організаційного та соціального характеру.

Метою фінансового оздоровлення є покриття поточних збитків та усунення причин їх виникнення, поновлення ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств, скорочення всіх видів заборгованості, поліпшення структури оборотного капіталу та формування фінансових ресурсів, необхідних для проведення санаційних заходів виробничо-технічного характеру.

Процес фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств передбачає послідовне здійснення заходів, що потребують певних коштів, котрі надходять, як правило, із зовнішніх джерел. Як і кожний проект, що потребує залучення зовнішніх джерел фінансування, проект фінансового оздоровлення потребує складання відповідного бізнес-плану, тобто документа, який визначає цілі й розкриває процес проведення санації підприємства-боржника [2].

Впродовж останніх років виникла низка проблем щодо ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств. Серед чинників, що негативно впливають на їх розвиток, слід виділити: відсутність ефективних реформ галузі та дотацій на розвиток, застаріла система обліку сільськогосподарської продукції, неефективна система внутрішнього управління сільськогосподарських підприємств та морально і фізично застаріле обладнання.

Великим гальмом розвитку галузі є практично відсутнє фінансування з боку держави та неконкурентність національних товаровиробників. Незадовільний фінансовий стан підприємств аграрної галузі заважає модернізації системи і забезпеченню населення якісною сільськогосподарською продукцією. Держава регулює діяльність сільськогосподарських підприємств, що заважає їм приймати власні рішення стосовно питань з фінансового оздоровлення й реформування.

На сьогоднішній день, здійснення термінових заходів щодо реформування, фінансового оздоровлення підприємств аграрної галузі стало одним з найважливіших питань як на національному, так і на місцевому рівнях.

Одним з найдієвіших чинників проведення фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств є використання внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування санації.

Використання внутрішніх фінансових резервів дозволяє не тільки суттєво знизити загрозу банкрутства, а й значною мірою зменшує потребу у залученні зовнішніх фінансових ресурсів. У результаті нестачі внутрішніх фінансових ресурсів, вдаються до залучення зовнішніх, які з однієї сторони є досить ризикованими, оскільки не призводять до зменшення залежності сільськогосподарських підприємств від зовнішніх кредиторів (інвесторів). Склад внутрішніх джерел фінансового оздоровлення детально розглянемо у таблиці 1.

Внутрішні джерела санації фінансового оздоровлення відіграють значну роль у процесі відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання, оскільки окрім пошуку та використання фінансових резервів в теперішній час, вони дозволяють у майбутньому збільшувати прибутковість сільськогосподарських підприємств за рахунок економії на різного роду витратах [4].

Зовнішні джерела фінансового оздоровлення відіграють також важливу роль у реалізації оздоровчих заходів, однак їх мобілізація не завжди є можливою, і передбачає витрачання додаткових коштів на їх залучення.

1. Внутрішні джерела фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств

Потенційні фінансові джерела санації	Напрями мобілізації коштів
<i>Виручка від реалізації товарів (робіт, послуг)</i>	Збільшення обсягів реалізації
	Збільшення ціни на товари, роботи, послуги
<i>Кошти вивільнені у процесі зменшення витрат на оплату праці</i>	Зменшення розмірів заробітної плати працівників (за погодженням з працівниками)
<i>Кошти отримані від збільшення інших операційних доходів</i>	Продаж надлишків сировини, матеріалів, товарів
	Продаж основних засобів та нематеріальних активів
	Забезпечення повернення раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості
<i>Кошти отриманні від збільшення інших фінансових доходів</i>	Здача у фінансову оренду основних засобів, які не використовуються у виробництві
<i>Кошти вивільнені у процесі зменшення загальногосподарських витрат</i>	Зменшення кількості управлінського персоналу
	Зменшення розміру заробітної плати управлінського персоналу
<i>Кошти вивільнені у процесі зменшення адміністративних витрат</i>	Зменшення витрат на проведення зборів учасників
	Зменшення витрат на оплату відряджень, винагород працівникам
	Економія витрат на зв'язок, опалення та освітлення приміщень, водокористування
<i>Кошти вивільнені у процесі зменшення фінансових витрат</i>	Переоформлення кредитних договорів з ціллю зменшення річної норми відсотка
<i>Кошти вивільнені у процесі зменшення витрат на збут</i>	Використання недорогих упаковок товарів
	Зменшення витрат на транспортування продукції за рахунок їх включення в ціну покупки

Тому, при реалізації фінансового оздоровлення основна увага повинна бути приділена мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів. Сільськогосподарські підприємства у сучасних умовах розвитку мають обмежені можливості щодо отримання кредиту на впровадження заходів по фінансовому оздоровленню. А внутрішні джерела можуть бути мобілізовані в короткі терміни і не потребують значних додаткових капітальних вкладень [5]. При цьому збільшення розмірів внутрішніх джерел фінансового оздоровлення збільшує довіру до підприємств з боку кредиторів і зменшує ризик визнання підприємства банкрутом. Потенційні зовнішні джерела фінансового оздоровлення та напрямки їх мобілізації показано у таблиці 2.

Отже, використання зовнішніх та внутрішніх джерел фінансового оздоровлення є успішним, коли за їх допомогою проводяться організаційні та виробничо-технічні удосконалення, сільськогосподарські підприємства виходять з кризи і забезпечують свою прибутковість та конкурентоспроможність у довгостроковому періоді.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновки, про те, що застосування фінансових оздоровчих заходів сприятиме стабільному розвитку вітчизняної економіки, так як забезпечуватимуть стале функціонування українських сільськогосподарських підприємств.

2. Зовнішні джерела фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств

Потенційні джерела фінансового оздоровлення	Напрями мобілізації коштів
<i>Кошти кредиторів</i>	Надання цільових банківських позик
<i>Кошти працівників</i>	Надання працівниками безповоротної фінансової допомоги та позик
<i>Кошти учасників (власників)</i>	Додаткові внески до статутного фонду
	Надання безповоротної фінансової допомоги
<i>Пряме державне фінансування</i>	Надання бюджетних дотацій, субвенцій, субсидій
	Внесення державою коштів до статутного фонду сільськогосподарських підприємств
<i>Непряме державне фінансування</i>	Надання податкових пільг
	Надання державних пільгових кредитів
	Здійснення державних замовлень щодо продукції підприємства, на якому реалізуються санаційні заходи
	Надання дозволу на порушення антимонопольного законодавства, щодо встановлення цін

Вчасне та раціональне використання наявних оздоровчих процедур дозволять уникнути значних втрат у фінансово-економічній діяльності, зміцнюватимуть конкурентні позиції підприємств. З цією метою необхідно удосконалювати українське законодавство, застосовуючи зарубіжний досвід та враховуючи особливості вітчизняної економіки. Це дозволить вчасно зреагувати на проблеми, що виникають у діяльності сільськогосподарських підприємств, та уникнути негативних наслідків [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Клочан В. П. Оцінка моделей діагностики банкруства / В. П. Клочан, Клочан В. В., Костаневич Н. І., А.Г. Костирко // Економіка АПК. — 2010. — №1. — С. 97 — 101.
2. Кірдіна О. Г. Основні аспекти фінансового оздоровлення підприємств транспортної галузі / О. Г. Кірдіна, Ю. Т. Боровик // Економіка підприємства: Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2012. — №40. — С. 176 — 180.
3. Череп А. В. Визначення заходів для відновлення платоспроможності боржника / А. В. Череп, О. О. Романченко // Вісник Запорізького національного університету. — 2010. — №1(5). — С. 213 — 218.
4. Антонюк О. О. Концептуальні положення організаційно-економічного механізму оздоровлення підприємств / О. О. Антонюк // Інноваційна економіка. — 2011. — №5(24). — С. 74 — 77.
5. Бурлака Ю. М. Фінансова санація сільськогосподарських підприємств: методологійний та регіональний аспекти / Ю. М. Бурлака // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. — 2010. — №17 — С. 23 — 29.

Одержано 9.04.13

Аннотация

Бечко П.К., Кулик Е. А.

Проблемы финансового оздоровления сельскохозяйственных предприятий

Применения финансовых оздоровительных мероприятий будет способствовать стабильному развитию отечественной экономики, так как обеспечат постоянное функционирование украинских сельскохозяйственных предприятий. Одним из самых действенных факторов проведения финансового оздоровления сельскохозяйственных предприятий является использование внутренних и внешних источников финансирования санации. С их помощью будут проводиться организационные и производственно-технические усовершенствования, сельскохозяйственные предприятия будут выходить из кризиса и обеспечивать свою прибыльность и конкурентоспособность в долгосрочном периоде. Своевременное и рациональное использование имеющихся оздоровительных процедур позволят избежать значительных потерь в финансово-экономической деятельности, укреплять конкурентные позиции предприятий. С этой целью необходимо совершенствовать украинское законодательство, применяя зарубежный опыт и учитывая особенности отечественной экономики. Это позволит вовремя среагировать на проблемы, возникающие в деятельности сельскохозяйственных предприятий, и избежать негативных последствий

Ключевые слова: финансовое оздоровление, банкротство, сельскохозяйственные предприятия, внутренние финансов источники, внешние финансовые источники.

Annotation

Bechko P.K., Kulik K.O.

Problems of financial recovery of agricultural enterprises

The use of financial improvement measures will promote the sustainable development of the national economy, so as to ensure the continued functioning of the Ukrainian agricultural enterprises. One of the most effective factors of the financial recovery of agricultural enterprises is the use of internal and external sources of financing rehabilitation. With their help the organizational and production-technical improvements will be held, agricultural enterprises will overcome the crisis and ensure their profitability and competitiveness during the long term. Timely and efficient use of available health care procedures will avoid significant losses in the financial and economic activities, and to strengthen the competitive position of businesses. For this purpose it is necessary to improve the Ukrainian legislation, applying international experience and taking into account the peculiarities of the domestic economy. This will allow to react on the problems arising in the activities of agricultural enterprises in time, and to avoid the negative consequences.

Key words: financial restructuring, bankruptcy, agricultural enterprises, financial internal sources and external financial sources.

УДК 334.012.33:338.434:634

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ГАЛУЗІ САДІВНИЦТВА

**Л.О. БАРАБАШ, кандидат економічних наук
Інститут садівництва НААН**

Досліджено особливості та сучасний стан державної підтримки садівництва. Проаналізовано обсяги державного фінансування галузі,